

KOOLIÜÜENDUSLANE

EESTI ÕPETAJATE LIIDU PEDAGOOGILISE TOIMKONNA
JUURES OLEVA KOOLIÜÜENDUSRÜHMA BÜLLETÄÄN

Nr. 3.

Paastukuu 1937.

4. aastakäik.

Ilmub iga kuu (välja
arvatud juuni ja juuli).

Tellimishind eraldi „Õpetajate Lehest“ 50 s. aastas.

Kooliüüendustöö organiseerimisest ja arendamisest.

Joh. Käis.

Eelmiste aastate eeskujul korraldasime käesolevalgi aastal ringküsimuse kooliüüendusrühma liikmete keskel nende huvide ja soovide selgitamiseks. Nüüd võime sellest lühikese kokkuvõtte teha.

Kooliüüenduslaste organiseerimise suhtes domineerib üks ettepanek ning soov — arendada ja saavutada suuremat aktiivsust. Mõned vastajad esitasid selleks koguni üksikasjalikuma kava, näiteks järgmisel kujul: „Vahest oleks soovitatavam praeguse rühma kavakindlama tegutsemise ja töö avardamise mõttes rühm kujundada iseseisvaks E. Õ. Liidu kooliüüendustöö toimkonnaks; see juhiks üldist kooliüüenduslikku tegevust ja kooliüüenduslike mõtete tutvustamist eesti koolis. Toimkonna n. ü. püsivasse koosseisu kuuluksid kõik meie innustunud kooliüüenduslased, pedagoogid ja teadlased. Tegelikku tööd juhiks vahest kooliüüendustöö sekretär (= E. Õ. L. teaduslik sekretär). Toimkonnaga lähedases ühenduses tegutseks kooliüüenduslaste n.n. „liikuv kaader“, kuhu kuuluksid kohapäalsed aktiivsed tegelased, näit. kooliüüendusringide juhid. Nimelt võiks iga õpetajate ühingu juures olla nimet. ring. Kui üldiste kooliüüenduspäevade korraldamisel jätkuks ühest korrast aastas, võiks kooliüüendustöö juhtide nõupidamisi sagedamini korraldada. Õp. ühingute juures aruteldaks üüenduslike küsimusi pidevalt. Säärase struktuuri kaudu oleks vahest võimalik tõsta veel rohkem senisest kooliüüendusliku liikumise aktiviteeti.

E. Õ. Liit peaks vist küll võimeline olema kooliüüendustööle rohkem ka ainelist toetust pakkuma.

Muidugi peab ka kooliuuendustöö ja üldise pedagoogilise tegevuse vahel teatav differentseerumine välja kujunema (seda on ka vist praegu), et kooliuuendustöö nime all ei rutataks „vanu asju ja küsimusi“ taastutvustama.

Kooliuuendustöö peab haarama koolitööd igakülgselt. Siin võiks eritella iga tegevusaasta alul vastavad teemad või probleemid. Ka võiks sel puhul seoses koolitööga teatud ülesandeid ja katseid õppeaasta jooksul sooritada (teatud küsimuste lahendamise huvides).“

See ettepanek hõlmab suurema osa teisigi, kitsamaid algatusi ja ühtib olulistest punktides mõtetega, mis on tekkinud ka E. Õ. L. pedagoogilises toimkonnas. Loodetavasti tuleb kooliuuendustöö organiseerimiskava harutusele juba lähemal toimikonna koosolekul.

Vastustes ringküsimusele puudutakse ka takistavaid asjaolusid kooliuuendustöös. Neist võiks mainida esikohal seisukohade ebakindlust, mis on mõnel juhul põhjustanud n. ü. „vaikiva oleku“; teiseks raskendavaks asjaoluks kooliuuenduslaste töös on äärmine ülekoormus, mis kõige viimasemal ajal näib üha kasvavat, eriti koolijuhatajail. Iseloomustavalt kirjutab sellest üks vastaja: „Kooliuuendusrühmal tuleks võidelda selle avaliku arvamise vastu, mis ütleb, et õpetaja peab olema eeskätt „tegelinski“: pritsimees, köster, pasunapuhuja ja laulukoorijuhataja, isamaaliitlane jne. ja kõige selle teadmatuse liitlane, mille võim valitseb ümbruskonda. Selle vaate survet õpetajale tuleks vähendada. Õpetaja, kes sellele järele annab — sel ei jää enam aega koolile ega noortele (nagu see tõesti lugupeetavategi tegelinskist-õpetajate juures on).“

Üldmulje ankeedist on see, et kooliuuenduslaste pere (nimekirjas on praegu 440 õpetajat) on differentseerumas: ühelt poolt kujuneb üha kindlamaks aktiivsete, teadlikkude õpetajate rühm, kes tunnevad kooliuuendustöö sügavat tähtsust eesti kooli arengus ja peavad selle töö kavakindlat arendamist ilmtingimata tarvilikuks; teiselt poolt võib märgata, et osa kooliuuendusrühma liikmeid jääb üsna passiivseks, kuigi tuntakse kaasa uuendustööle. Need passiivsed liikmed nagu ootaksid, millal tuleb „juhtnõore“ kooliuuendustööks ametlikest ringidest. See on suur arusaamatus: kooliuuendustöö, mida juhiks mõni ametlik organ, ei oleks enam sisult uuendustöö.

Mitmed rühmaliikmed ehk mäletavad veel, kuidas väljendus kord, mitte väga ammu, üks Hamini juhtiv tegelane, vana, tuntud koolimees, ühel koosolekul kooliuuendustöö kohta. Ta ütles umbes nii: kooliuuendustöö on seni olnud ja jäägu ka edaspidi õpetaja-

ja skonna enda ülesandeks, Hamin seda teha ei saa juba seepärast, et tal pole selleks jõudu; kõige rohkem, mida võime soovida, on — et Hamin häasoovlikult suhtuks kooliuuenduslikesse algatusisse. — Need mõtted on täiesti õiged.

„Kooliuuenduslasega“ on kõik vastajad rahul, koguni väga rahul. Hinnatakse „K.“ kooli lähedust ja soovitakse vaid, et veelgi rohkem leiduks tema lehekülgedel näiteid tegelikust koolitööst. Avaldatakse korduvalt soovi, et „K.“ maht suureneks näiteks 32 leheküljeni. See soov tuleb ehk edaspidi kaalumisele, kuid käesoleval aastal ei saa suurendamist teostada. Iseloomustav on ka järgmine arvamus: „Kooliuuenduslase“ sisu on kõigiti elulähedane. Sümpaatne seik selle juures on, et noored saavad end seal väljendada ja vanad vahel üsna vabalt sekka lüüa, ilma et tarvitseks karta tõrelemist taktitunde puudumise pärast.“

Nimetatakse ka rida üksiküsimusi, millest soovitakse lugeda, näiteks: õpilaste rakendamine kooli heakorra loomisel; kooliaia kasutamine õppevahendina; kooliümbruse korraldamine; töökavade koostamine; õpilaste koduste olude selgitamine; kuidas teha elulähedaseks õpilaste tervishoiuline käitumine; õpilaste toitlustamine; töö 3—4 õppeaastaga; tööjuhataste koostamisest; tegelikku detundide sisu iga õppeaine alalt.

Soovitatavaks peetakse endiselt töönaidete vahetamist „K.“ toimetuse kaudu, omavahelist kirjavahetust (see saaks võimalikuks, kui trükitakse täielik rühmaliikmete nimestik aadressidega) jne.

Huvitav on ka ettepanek: iga kooliuuendusrühma liige saatku kaastööd „Kooliuuenduslasele“ vähemalt kord aastas! „K.“ toimetajana ühinen sellega täielikult ja loodan, et see ei ole ainult „vaga soov“.

Lõpuks avaldan tänu kõigile rühmaliikmeile, kes lahkesti vastasid ringküsimusele, sest sellest selgub mõndagi huvitavat kooliuuendustöö edaspidiseks arendamiseks ja süvendamiseks, mida tahame jätkata teadlikult ja kavakindlalt, seniste püsivate eesmärkide suunas, ehk nagu mitmed vastajad lausuvad — „vanas vaimus“ edasi.

Meie õpilasmass.

Joh. Lillmaa.

Joh. Käisi liikuvais lugemikes on antud harjutusmaterjali, mis on kindlasti arvestatud kõigile õpilastele. Kuid tegelik koolitöö

näitab, et nimetatud tööga ei tule osa õpilasi, eriti algastmel, toime. Antud harjutusmaterjalid on võrdlemisi kerged ja lapsepärased, tihti vägagi lihtsed ja selged, kuid sellele vaatamata seisavad mõned õpilased nende ees, nagu oleks lahendada armeenia mõistatus, või takistaks edasipääsu hiina müür. Tahes-tahtmata peab siin nentima, et kaunis palju maa-alkkooli õpilasi, tulles I klassi, on veel seda-võrt arenematud, eriti kooli- ja vaimse tööga, et nad ei suuda aru saada algelisimaistki kirjatarkuse alustest, jäädes nende ette saamatult ja oimetult seisma. See arenematus ja vaimse töö taipamatus paistab silma eriti siis, kui samasse klassi koos tardunud ja vanameelsete talude lastega astub õpilasi avarama silmaringiga perekondadest. Neile avarama silmaringiga perekondade lastele on algastmel ettenähtud tööd koguni vähe, nad tulevad toime kõigeiga peaaegu mängeldes, ja nad tunneksid igavust, kui nad peaksid koos teistega „venima“, kui neile ei antaks nende arenemise ja võimete kohast individuaalset tööd. Selleks saab väga head materjali Joh. Käisi liikuvate lugemike lisavihkudest, mida on ilmunud juba õige mitmeid ja mida ilmub veelgi. Nende varal saame rahuldada andekamate õppimishimu ja edasipüüdu sellal, kui mass maadleb normitööga ja kui neile päris kehvakestele õpetame veel tähti — ikka jälle ja jälle juba tüütuseni korduvalt üht ja sedasama, muidugi võimalikes mitmekesisistamise variatsioonides. Kuid need nõrgemakesemad näevad täna ja homme üht ja sama tähte ikka ja jälle nagu mõnd imeilmutist esimest korda. Päris kahju hakkab neist ja tahes-tahtmata tuleb keelele küsimus, kus nemad siis on olnud selle aja, kui teised on omandanud juba küllaldase elust arusaamise? On üksikuid õpilasi, kes on tõesti nagu tuultes ja tormides luitunud üksikud elumajad elurõõmsate ja heledavärviliste kõrval. Nad ei saa aru, nad ei taipa, nad ei oska olla laste, kaugeitki õpilaste taolisedki; naeravad vaid enda ette, tahavad hullata noorte loomakestena ja on täielikud looduselapsed, õigemini loodusloomakesed.

„Käbi ei kuku kannust kaugele“ — see vanasõna leiab siiri tõestust rohkem veel kui tarvis! Kuidas isa hallina tombuna ees, nõnda lapsed ümarike kerakestena järele. Kui isa ei taipa midagi ilmaasjadest ja ei saa hääldada kõige lihtsamatki igapäevases elus tarvitavat sõna, nõnda on tema lapsukesedki nagu kanapojukesed, kes ihaldavad ainult vana kana varjava tiiva alla... Nemad ei saa midagi hääldada ja ainult naeratavad andekspaluvalt, kui nende kord on midagi iseseisvalt teha või väljendada. Ja nad pole selle

üle pahasedki ega õnnatud, et nad midagi ei saa, nad on pigem rõõmsad, kui teised võtavad enestele selle raskema ja auosa. Nad tahaksid vajuda nagu maa ligi ja paluvad: „Ärge tülitage meid igasuguste maailmaasjadega, laske meil jääda endiselt hallideks alandlikeks orjakesteks, kelle eest mõtlevad teised.“

Kuid kahju on selliseist arenematuist loomakesist. Tahaksin, nii tahaksin neile kas või trehtriga kallata sisse pisutki seda elavat hõngu, et vähemalt nad näeksidki, mida praegune elu pakub ja mida ta nõuab keskmiseltki maailmakodanikult.

Aastate möödudes need hallid kogukesed muutuvad küll pisut elavamaks, mõned koguni vägagi elavaks, kuid paljudele jääbki luupainajana rõhuma nagu mingi aastasade hall needus, millest ei vabasta teda ei aastad ega õpetajate higivaev.

Toon lõppeks mõne näite selliseist „hallidest“ õpilasist, selliseist koduloomakesist, kes iseseisvalt midagi ei suuda, midagi ei tee, ega millestki ei tahagi aru saada. Muidu igati väle ja tragi poiss igasuguste liikumiste ja hullamisekeste peale, kuid pärast jõulu esimeses klassis, kui tuli käsitlusele „nädal“, ta ei teadnud peast lugeda nädalapäevade nimesidki! Raamatust ja yihust ammu mitte, sest lugemisega on lugu nii, et kui ta kord õpib selgeks ühe tükikese, siis ta käib ringi sellise näoga, nagu noor kana, kes on munenud esimese muna ja tahab selle eest perenaiselt elu-aegset toidumoonu. Teiseks on muidu päris normaalseid tüüpe, kes kahe aasta jooksul ei suuda meeles pidada seda, et kuupäev tuleb kirjutada oma töö pealkirja juurde vihu välisäärele, rääkimata sellest, et kordarvudele, lihtsamal juhul kuupäevadele, tuleb lisada punkt. Selle meeldetuletamise puhul ärgatakse ikka nagu unest ja imestatakse, et kuidas, mis asi? — Ah jah — punkt pidi olema kuupäeva järel, no ma siis panen ta!

Kolmandas klassis on õpetatud igasuguste näitlikustamise abinõudega ruutmeetri ja ruutdetsimeetri suhteid. Ruutmeeter on pikemat aega püsinud seinal, jaotatuna ruutdetsimeetreiks. Õpilased ise on joonistanud neid ruute küll põrandale, küll paberile, küll lõiganud välja papitükkidest ja seadnud neist kokku suuremaid mõõtüksusi, siiski pärast aastapikkust õppimist ja kordamist mõni tarkpea vastab ilmsüütu näoga ja nagu esimest korda isegi kuuldes, et ü—üks ruutdets—sent... ruutmeeter on sa—kümme ruut—detsimeetrit... No mis sa, armas hing, teed selliste subjektidega! Isa aga ütleb, et poeg on kodus päris tark ja arusaaja laps, et just see poeg on tema arusaajam poeg, et kuidas ta siis koolis

ei mõista? — Ja on pahane pealegi, et tema pojaga käiakse koolis ümber selliselt.

Üldiselt peab märkima, et selliseid päris arusaamatuid, kuid muidu südamlikke poisse-tüdrukuid on küll vähe, kuid kindlasti nii palju kui arenenuidki, rõhuv enamus on aga üldiselt kaunis hall mass veel, vähemalt praegu.

Toimetuselt: Kirjutises esinevate nähtuste ja küsimuste selgitamiseks on kasulik lugeda: M. Borg. „Raskesti koheldavad lapsed“ („Kasvatus“ 1937 — nr. 2).

Veel neljaklassise Komplekti tunni- kavast.

Alleks Vallner.

Töötanud kooliaasta V. Ordliku tunnikava (vt. „Kasvatus“ 1935 — nr. 3) järgi, tekkis minulgi 1936. a. sügiseks mõningaid soove ning kahtlusi, milliseid püüdsin võita mitmesuguste ümberpaigutamistega. Hoolimata ruumilisest kaugusest, olen tallanud põhijoonis oma mõtetega samu radu, mis tundub üllatusena, kui võrrelda V. Ordliku kirjutist „Kasvatuses“ 1937 — nr. 1.

V. Ordliku kirjeldusele loodan alljärgnevas kuueaastase töö viljana tuua mõningaid lisandusi.

Seletusi ja põhjendusi minu tunnikava juurde:

1. Esmaspäeval:

a) Tunnikava peab olema paindub. Mitte alati ei tarvitse III kl. kodulugu olla seotud IV kl. ajalooa. Aasta kestel on küllaltki teeme, kus kodulugu võib liituda „ühiseks frondiks“ kogu kolme õppeaasta ulatusel. Täiendades nooremate klasside aineala vane-
mate õpilaste tähelepanekuist ning värskendavat lisa pakkudes ka III klassile on ta õigustatud liituma ühiseks tunniks. See soov pole reegliks, vaid võimaluseks.

b) Muus osas on V. Ordliku soovid täiesti hääd ja põhjendised õiged, sest enamikus tuleb käia ikka esitatud tunnikava kohaselt.

2. Teisipäeval:

a) Kui esmaspäeval kujutamist teenib tööõpetus, siis järgneval päeval sobiks võimlemine enam kui joonistamine, sest tööõpetus on algastmel tihti väga sarnane joonistamisega.

b) Ühtlasi avaneb ka võimalus laulmist viia nädala lõpu poole, isegi pääle reedest kodulootundi.

c) Pika tööpäeva puhul on III—IV klassile tund liikumist võimlemisena igati teretulnud.

d) III kl. kodulootund võib tarbe korral liituda ka ajalooa, eriti juhtumeil, mil esmaspäeval on kodulugu ühendatud I—II kl. teemaga.

3. Kolmapäeval:

a) Tegelikult ongi sissejuhatus lugemispalale kodulooks. Ametlikult poole tunni kaupa fikseerides võib koduloolist osa veel laiendada. Kärbitud kolmanda kodulootunni võidame sellega tagasi, sest pikad kodulootunnid sisaldasid ka varem lõpuosas ikkagi emakeelt — kokkuvõtte tahvlil, selle ära kirjutamine jne. jne.

b) Usuõpetus III—IV õppeaastal vajab iseseisvat tundi. Piibli-loomis osas on palju erinevat materjali nooremate õppeaastatega võrreldes. Liites kõik ühisele frondile, on raske I—II kl. iseseisva töö leidmine.

c) Kui III—IV õppeaastal emakeeles oli pikem teem, siis võib viienda tunni paigutada teiseks.

4. Neljapäeval:

a) Kui õpilased käivad kodus, siis on parem võimlemistunni toomine arvutamise asemele.

b) Ajaõkonoomia sunnib tihtigi teisipäevast kodulugu III klassis tooma siia — maateaduse kõrvale.

5. Laupäeval:

Usuõpetuse tund on siin ühine. See on mõeldud enam kõlb-
lusõpetuseks, kus ühine arutelu kasulik. Hoidugem ainult samade teemade ja illustreeriva materjali kasutamisest paaril järgneval aastal.

Kokkuvõtteks:

Raske ja peaaegu lubamatu on liikumatu ning puutumatu püha tunnikava juures püsimine. Aine mitmesugune ulatus, sisu ja raskus sunnib tihti ümbergrupeerimistele tunnikavas. Tunnikava peab olema niivõrt paindub, et ta teenib igati õpetust, mitte pole sihiks omaette. Kasutades n.n. tihendamist muutub ju tunnikava pilt ajuti hoopis erilaadseks.

Olen püüdnud esitada mõningaid võtteid tunnikava kohaldamisel tegelikule tööle ja loodan, et meie neljaklassistes kompleks-
tides töötajad toovad sel ja muul alal ka lisa oma tähelepanekuist. Meie töö oleneb väga suurelt tööorganiseerimisest ja — sel alal saame paljugi teistele olla abiks.

Ajalugu elavaks!

Rich. P.

Neljas klass on õpilasele uus maailm. Tuleb nimelt õppima hakata, eriti liitklassides. Ajalugu, maateadus, loodusõpetus... Loodusõpetus? Olgu, läheme välja või toome väljast. Vaatleme uurime, joonistame, kirjeldame. Maateadus? Olgu, käime väljas teeme igaüks endale kompassi, uurime allikat, maapinnakihte, jõevoolu; pärastpoole tungime kaardisaladusisse (teil muidugi on iga õpilase jaoks atlas — maksab ju kõigest kroon kaheksa senti!) teeme visandkaarte, täidame ostetuid (parem — endašapirografeeritud) kontuurkaarte. Aga ajalugu? Noh, on linnuse koht lähedal. Teeme sinna matka. Ja säääl lööme ühe lahingu. Mis veel? Ahah, kellelgi on kodus sõlg. Toogu kaasa. Keegi leidis maa seest vanu rahasid. Hangime vaatamiseks. Poisid teevad meeeldi kivikirve. Tüdrukud seavad ette hõbepaberist sõle. Ja muud midagi. Muu tuleb raamatust lugeda. Sest õpetajal jääb vähe aega jutustada. Ajaloo raamatut saab lugeda ainult küllaldase fantaasiaga. Fantaasiat on aga IV klassi õpilasel veel vähe. Rekonstrueerivat nimelt. Seepärast — ajaloo õpetaja ärgu olgu oraator, vaid olgu dramaturg. Ela me läbi kogu ajaloo Adamast tänaseni. Lüngad, mida me elada ei läbe, las siis need täituvad raamatust, mitte sest tuupimis-lehtede kogust, vaid elavakssaanust. Näiteks:

Koopaelanik. — Mehed — juuksed sassis, kivikirved, odad, vibud, nooled käes, lähevad jahile. Naised klopivad nahku, õmblevad püünõeltega. Lapsed on näljased, tuhnivad prüghunnikuis konte. Tulevaht aga noogutab mõtlikult istukil. Kõne kurguhäälne, lühisilpne. 10 minutit.

Matused. — Surnut kantakse kääpasse. Antakse kaasa kõike, mis „säälpool“ tarvis. Kõrge kivihunnik kasvab ta peale. Hulutakse kaebeid. 7 minutit.

Eestlased rändavad Läänemere kaldale. — Väljas maapinnal Euroopa kujutus. Uural. Volga. Metsad.

Alguses ühine rahvas, ühine keel. Siis aga eraldub rahutum, sõjakam osa — madjarid-hunnid. Kihutavad lõunasse. Ees pagevad germaanlased. Tasakaalukad saabuivad Läänemerele. Soome laht jaotab nad. Vahetatakse lauseid üle lahe. Kuid — ei saada enam kõigest aru. — Osa aga jäi Uurali — Volga ümbrusse. 25 min.

Röövkaigud naabrite maale. Vangid. Saak. Samuti naabrite kallaletung. Varanduste peitmine. Kättemaksuihas kerkivad rusikad.

Sakslased tulevad. — Mõök ühes, rist teises käes. Sakslane lööb, eestlane kukub. Eestlane lööb — sakslane ei kuku: raud!

Losside ehitamine. — Kivi käib käest kätte. Saksa meister laob müüri. Ülevaataja käib, kargib, peksab. Kaevatakse ümber kraavi. Tullakse koduhüti juure. Vaadatakse lossi poole. Rusikad. Sajatused (orjalaulest). Ägedad. Pelglikud.

J.n.e j.n.e.

Säärane 10—25-minutine töö annab rohkem, kui paaritunnine „seletamine“ või tuupimine. Sääraselt omandatud jupp ajalugu jääb meelde aastateks, tahaksin arvata — eluajaks, kuna „seletatud“ osad, olgu nad nii elavalt käsitletud kui tahes, püsivad vaevalt kevadeni... Kohtasin oma õpilast hiljuti. Ei tundnud teist ära. Aga tema tundis minu. Ja tuletas meelde, kuidas ta soomlasena oli rääkinud üle lahe viru vendadega, kuna aga hunnid — madjarid olid kihutanud taga vinguvaid germaanlasi.

Kodukirjandid vanemais klasses.

H. A u d r u.

Iseteadvust ja tööindu kodukirjandite valmistamisel olen õhutanud järgnevalt:

Kodukirjand, mille on õpilane valmistanud ühe nädala jooksul vihus I, antakse õpetajale ära. Parandused tehtud, annab õpetaja vihud õpilasile tagasi. Kodus kannavad õpilased tööd vihku II ja valmistuvad ühtlasi oma töö ettekandele määratud päevaks. Nüüd õpilane esineb oma tööga, lugedes seda klassi ees kas püsti seistes või istudes õpetaja laua taga, kuna õpetaja ühineb sel puhul klassiga üheks kuulajaskonnaks.

Ettekandele järgneb aplaus, olles üldmulje avaldiseks. Nüüd järgneb arvustus. Otsitakse meeldivaid väljendeid, tabavaid võrdlusi, häid kirjeldisi, peent huumorit, aga ka vastupidist. Arvustatakse keelt, lugemise ilmekust, esinemist jne. Lõpuks teeb õpetaja kokkuvõtte. — Olen kogenud, et siin avaneb õpetajale parim võimalus õieti hinnata õpilase kirjandit, kuna siin ei ole segamas ei käekiri ega vead. Nii siis teen vastava tähenduse enese märkmikus.

Kõik tööd aruteldud, leitakse hääletuse teel, milline töö oli parim (mõnikord on neid mitu). Need kantakse siis klassi kollektiivvihku, millele kevadel antakse kena välimus, et annetada kooli lõppaktusel pidulikult kooli raamatukogule.

Kollektiivvihk koosneb valgetest lehtedest, mis õpetajal juba varem valmistatud ja varustatud aukudega ühtesidumiseks.

Tööd kirjutatakse ühele leheküljele, et avaldada need seinajakirjas. — Viimane omab tööde kinnitamiseks kinnitisingad, et töö välimus ei kannataks. Siit siis lähebki töö kollektiivvihku.

Klassi Kodukorra näide.

V. Õ. S. I klassi õpilasena kohustun:

1. alluma kõigile koolismaksvaile korra ja viisakuse nõuetele;
2. käsitama koolivara (mööbel, muusika- ja tööriistad, õppevahendid, raamatud) nagu isiklikku, mille rikkumisest, lõhkumisest ja määrimisest tuleb hoiduda;
3. igalpool kooliruumes, eriti aga omas klassis hoiduma tekitamast korratust, avaldugu see siis põranda rüvetamises (väljast tulles jalad puhtaks!) aknalaudade ja tahvli määrimises või rahurikkavas lärmitsemises.

Tundides kohustun:

1. aktiivselt osa võtma õppetööst;
2. vaikima, kuni mind küsitakse;
3. hoiduma segamast kaasõpilasi, õpetajat ja üldist korda mistahes kombel;
4. jõukohaselt tunnuliselt sooritama kõik vajaliku iga tunni jaoks.

Vahetundidel kohustun

alluma nende kohta käivaile korraldusile: lahkuma klassist ja korrapidajana täitma täpselt kõik mulle usaldatud kohustused:

1. Aknad lahti!
 2. Puhtus klassis!
 3. Õppevahendid kohal!
- Puhas õpetaja laud ja päevik.

Klassiühiskonna liikmena kohustun:

1. austama iga kaasõpilase isiksust, omandust ja õigusi;
2. igale vajajale pakkuma seltsimehelikku abi;
3. kõigiti toetama klassi ühiseid ettevõtteid;
4. kasutama ausasti klassi vara.

Isiklikus elus kohustun:

1. püüdma aususe, kohusetunde ja täpsuse poole;
2. hoolitsema oma riiete, jalatsite ja kehapuhtuse eest;
3. esinema kõikjal väärilise V. Õ. S. õpilasena, õpilaspere ja oma klassiühiskonna liikmena.

See kodukord on õpilaste endi (7. õppeaasta) koostatud. Väliselt koosneb ta 2 lehest; esimesel kaunistatud lehel on päälkiri ja kõigi õpilaste allkirjad; teisel — kodukorra tekst. Kodukord ripub klassiseinal. Tema vooruseks on lühisus ja ülevaatlikus.

Kirevaid ridu.

Ka väikseimalgi koolil leidub tükk seinu, millele kinnitada seinaleht. Peaks leiduma ka tahet sellegi „väljaandmiseks“, kui koolil või klassil ei ilmu koguni šapirografeeritud ajakirja. Seinalehe tähtsust ja tehnikat on selgitatud siin ja sääl. Sedapuhku tahtsin aga juhtida tähelepanu vaid sellele, et seinaleht toogu tähtpäevi lühikeste elulugudega ja võimalikult pildiga, muidugi ainult koolile tähtsate tegelaste kohta. Kui neile veel tähelepanu juhtida siis uurivad õpilased neid erilise innuga. Tulevad koguni hommi-kuti õpetajate tuppa ja paluvad korraldada hommikkoosviibingut Edisoni või Miina Härma sünni-surmapäeva puhul. Mõni on hankinud teateid tähtpäevurist, ning vahetunnis kuuled tihtigi teda andvat teistele autoriteetseid seletusi. Nõnda tutvustame meele-sööbivaimalt riigi- ja vaimutegelaste nimesid ja tegusid, pääsedes mööda ühtlasi kuivast „õpetamisest“.

* * *

Võttes käsile uue teose, pidades Lutsu sünnipäeva, õppima hakates uut laulu räägime ka autorist, tähtpäevurist. Jutt jätab aga lapsed külmaks, varsti ununeb räägitu nimigi, kui meie ei paku temast midagi konkreetset. Selleks konkreetseks võib olla aga tegelase pilt, mille me parajal jutu kohal suure pidulikkusega seinale kinnitame. Vallavalitsus on meile võib olla muretsenud Koidula ja Jakobsoni, Pätsi ja Laidoneri pildi. Aga Lutsust pilti ei ole. On saadaval vaid postkaardid temast. Ja postkaart ei ole küllalt imponeeriv. Aga teeme ise Lutsust ühe suure ja kõigile nähtava pildi, sama suure ja ilusa nagu Laidoneri pildi. Kell on silma ja kätt, saab nendega küllaldaselt hakkama, kel aga neid vähemal määral on, kasutagu pantograafi, mida võib tellida „Töökoolilt“, aga mida võib ka väga hästi ise valmistada. Ja pühapäeval heledal keskpäeval paar tundi vaeva nähes võime kinkida koolile ilusa suure portree. Endale rõõmuks, lastele rõõmuks, suurimaks rõõmuks aga seinale. Mul on sedasi seinale tekkinud Under, Tuglas, Suits, Luts, Juh. Liiv, Kitzberg, Peterson, Koidula — päris loomutruult.

Pantograafi valmistamist kirjeldab Karelli „Tööõpetus“. Ta valmistamine ja käsitlemine on äärmiselt lihtne.

* * *

Kunagi J. Käis soovitas „Kasvatuses“ kooli kirjakasti. Ma ei ole seda märganud kuski. Seadke sisse! Loob rõõmsat elevust kooliperre. Keegi õpilane valmistab tööõpetuse tunnis vineerist kirjakasti. Seame talle lukk ette ja riputame kooliruumis kõrvalt

semas kohas üles. Suurel vaheajal vanema klassi korrupidaja võtab saabunud kirjad välja ja kannab tähtsa asjalikkusega laiali. Kes, kellele ja mida siis kirjutatakse? Kaasõpilased saadavad sünnipäevalapsele ilusaid ostetud või endamaalitud kaarte, õpetaja räägib kirjalikult mõne südamliku sõna kellega tarvis, õpilane puistab õpetajale südame. Pühade puhul aga kirjakest on otse lõhkemas. Eriti vaimustatud kirjajirjutajad on I ja II klassi õpilased: nad saavad ometi kord kirjutada mõne vabatahtliku rea, olgugi tühja-tähja.

Alguses tuleb kirju tsenseerida: vanemate klasside poisid on maiad siis ebasoovitavaid kirju kirjutama. Aga mõne märkuse järele kaovad ulakused ja järgi jääb puhas rõõm ja lõbu — kirjutajal ja saajal.

Rich. P.

Brošeerimismasin.

Joh. Lillmaa.

Töövihkude brošeerimisel pörkasin varemail aastail ja eriti oma katsetuste ajastul valusalt kokku raskustega, mis tekkisid õpilastel lahtistele lehtedele tehtud töökeste kokkuõmblemisega ühiste töövihu-brošüüri kaante vahele. Kasutasin esimesel perioodil selleks nõela ja niiti, kuid see oli ikka vägagi tülikas, eriti esimese aasta pisikestele õpilastele. Siis hankisin esimese klassi jaoks vanadest vihkudest brošeerimisklambreid ja sidusime nendega oma töökesed. Kuid vanade vihkude tagavara ja sellega ühes ka nood kallid klambriid lõppesid otsa ja siis olime jälle raskuste ees. Siis tõin linnast peenikest traati, lasksin tööõpetusetunnis vanemail poistel lõikuda sellest tangidega paraja pikkusega tükke, mis klambriteks painutatuna sobisid väga hästi brošüüride kinnitajaiks. Siis aga juhtusin nägema ühes poes lihtset brošeerimismasinat, ja kohe ostsin selle ära, kuigi pidin tema eest maksma esialgu oma taskust 4 krooni ja 50 senti. Sellesse masinasse asetatakse vastavad klambriid, mida saab eraldi pakendeis osta ja mis ei ole mitte väga kallid, ja siis tarvitseb vajutada käemõhnaga ainult üks nõks, ja vihk ongi brošeeritud just niisamuti nagu vabrikuski, ilusa, hästikoolutatud sidumisklambriga. Ja millist rõõmu veel valmistab õpilastele selline sidumine! Karjana nad tikkusid esimesel masinaga brošeerimistunnil mu laua ümber ja kõik olid väga huvitatud uuest masinast ja selle imevõimest. Ja ega siis masin kõikide töid korraga vastu võtnudki, kui töö ei olnud veel korralikult lõpetatud või ilmnes mõni muu puudus! „Ära sa tule veel, sul lehe nurgad alles kor-

raldamata —“ selliseid ja mitmesuguseid ütlusi kuuldus laste eneste suust, kui mõni liialt ruttu tikkus oma tööd lõpetama, mille all oleks kannatanud töö korralikkus ja välimus.

Ma ei oleks vast täna rääkinud seda juttu, kui mitte kohaliku õpetajate ühingu koosolekul, kuhu läksin kõigi uudistega, mu masin ei oleks saanud nii suure huvi osaliseks. Ma oleksin seal otsekohe võinud teha head äri, kui oleksin ette teadnud, et nende masinate järele tekkis nii suur nõudmine. Masinaid saab osta tavalisest kirjutustarvete kauplustest.

Muidugi endastmõistetavalt mitmed mu kolleegidest on nimetatud brošeerimismasinat kasutanud juba enne mind, kuid mu kirjutis olgu siis neile, kes ei ole sellisest masinast veel midagi kuulnud, — kui selliseid üldse leidub. Ka oleks huvitav kuulda, kuidas teised suhtuvad sellesse masinasse ja kuidas nemad tulid varem brošeerimistööga toime.

Lõbusat arvutamist.

Ahel- ehk ringharjutused. Õpetaja valmistab sedelikestel-kaardikestel (3×5 cm) arvutusülesandeid nii, et 2. kaardikese ülesanne algab arvuga, mis on 1. kaardi lahendus, 3. kaardikese ülesanne algab 2. lahendusega jne.; viimse kaardi lahendus aga on 1. kaardi esimene arv. Näiteid:

Nr. 1.	Nr. 2.
$10 - 7 = (3)$	$20 - 8 = (12)$
$3 + 2 =$	$12 + 4 =$
$5 + 6 =$	$16 - 9 =$
$11 - 4 =$	$7 + 8 =$
$7 + 3 = (10)$	$15 + 5 = (20)$

Kõik ühe ringi moodustavad kaardikesed hoitakse nummerdatud ümbrikus (1, 2...). Et kaardikesed ei läheks segi, olgu ka nende tagaküljel sarja number. Ümbrikule võib ka märkida tehete ulatuse, näit.: liitmine-lahutamine 20 piires, jne.

Töö käik: õpilane valib ise ümbriku, võtab kaardikesed välja ja lahendab (pääst või kirjalikult) esimese, vabalt võetud ülesande. Siis leiab kaardikese, millel esimene arv on eelmise ülesande lahendus, lahendab uue ülesande ja jätkab samal viisil. Kaardikesed lahendatud ülesannetega paigutatakse ritta (või ruumipuudusel üksteise pääle).

Ühes ringis võib olla 1. klassis 5—8, 2. klassis 8—12 kaardikest.

Hõimunurk.

Tarkastaja.

(Kooli)nõunik

Kansakouluntarkastajan toimessa vaaditaan kumminkin erikoistegevuses nõutakse kummatigi, siiski erisesti monipuolisesti sopivaa luonnetta. Varsinkin sitä vaaditaan liselt mitmekülgsest sobivat iseloomu Liiatigi näinä koulun yleistämisen ja opetustapojen uudistamisen aikoina. neil üldistamise (korraldamise) -viiside aegadel Harva virka-ala vaatii niin monipuolista mitä erilaisinta yhteiskunta- amet- nõuab väga erisuguste ja kunnallisten olojen tuntemista kuin tämä. Lisäksi tulee tarkas- omavalitsuste olude see peab koolinõu- tajan olla luonnollisesti etevä, aikansa valistusvirtauksia valppaasti nik (gen.) olema loomulikult tubli oma aja (valgustus-) valvsalt haridusvoolusid seuraava ja hyvin tunteva pedagoogi. jälgiv

Tarkastajaimme joukosta on sukeutunut esille alansa parhaim- Meie koolinõunikude hulgast oma ala pare- mistoa, jotka ovat vieneet ja vievät kouluolojamme yhä parempiin mikku kes on viinud meie (kooli)olusid (illat.) saavutuksiin.

Liiallinen työtaakka ja tehtävain monipuolisuus kumminkin töökoorem ülesannete mitmekülgsus vaikuttaa, että tarkastustoimessa on paljon toivomisen varaa. mõjustab järevalvetegevuses (eestipäraselt: jätab palju soovida) Sellaisenaan kuin nykyinen tarkastustilaisuus kaikessa kiiressä nüüdisaegne revideerimine rutuga täytyy suorittaa, ei tutustuta tarkastajaa täysin kouluun eikä liioin tuleb tutvusta koolinõunikku täiesti kooliga (illat.) küllalt virkistä opettajaa. Ja kumminkin opetuksen perusteellisella tarkas- elusta põhjalikul

tuksella on oleva tärkeä merkitys. Jokainen opettaja luonnostaan peab olema tähtis, suur tähendus endastmõistetavalt kaipaa tunnustusta työlleen ja myöskin oikomista opetukselleen. vajab oma tööle õgvendust, parandust

Erikoisesti yksinäisissä kouluissa, joissa opettaja ei kuukausiin saa üksikuis kuude viisi sivistynyttä seuraa, tarkastajan viipyminen olisi opettajalle terve- haritud seltsi

tullut virkistus. Myöskin tarkastaja hyötyy sellaisesta seurustelusta. Ka saab kasu seltsimisest, vestlusest

Kullakin opetajalla on aina jotain persoonallisesti erikoista opetus- Igal midagi erilist oma õppe-

menettelyissään ja selittelyissään, jota kannattaa ottaa huomioon.
viisides (oma) seletustes (pooldab) (võtta) tähele
pälvib panna

Levollinen, rauhaisa keskustelu, jossa opettaja luottamuksellisesti
Rahulik rahulik usalduslikult

„avaa sydämensä“ tosissaan osaa ottavalle tarkastaja-ystävälle, on
tõsiselt osavõtvale -sõbrale

mitä suuriarvoisin opettajalle. Tositarkastus muodostuu juhlapäiväksi
väga väärtuslik Tõsine koolivaatamine kujuneb pidupäevaks

niin koululle kuin opettajalle, vieläpä johtokunnalle, jonka tulisi
isegi hoolekogule kellel

aina välttämättä olla tarkastustilaisuudessa läsnä. Onhan yleinen
ikka tingimata revideerimise juures On ju üldine

tunnustus, että kansakoulunopettajat ahkeroivat innokkaasti henki-
pütavad agarasti innukalt oma

syytensä kehittämiseksi. Siihenkin tarvitaan innostamista sekä
vaimsuse arendamiseks Selleksi vajatakse

johtoa. Tuo soveltuu parhaiten tarkastajalle. Hänen tulisi olla
on kohane kõige paremini (eestip.: ta peaks olema)

vireä seuraamaan uusia virtauksia kasvatuskirjallisuudessa ja käy-
ärgas jälgima voolusid kirjanduses te-

tännöllisessä kasvatustyössä. Tarkastaja ei siis saisi „vanhastua“.
gelikus saaks „vananeda“

Hänen tulisi aina pysyä joustavasti aikansa tasalla, henkistyä ja
püsida paenduvalt oma aja tasemel vaimsustuda

henkistää toisia.

vaimsustada teisi

„Opettajain Lehti.“

Kooliuuendusrühma liikmeile.

1. E. Õpetajate Liidu 20. a. juubeli puhul trükitakse muu seas ka rühma liikmete täielik nimestik (aadressidega, ainult liikmete jaoks). Juhul, kui on märgatud ebatäpsusi nimes või aadressis, palutakse sellest võimalikult peatselt teatada toimetusele. Trükitud nimestiku saab iga rühmaliige maksuta.

2. Kui rühma liikmete tuttavate hulgas on ametikaaslasi, kes soovivad liikmeks astuda, siis palutakse neile vastav ettepanek teha ja teatada toimetusele uute liikmete aadress (kuni 10. aprillini s. a.).

3. Käesoleva numbriga lõpetatakse „Kooliuuenduslase“ saatmine neile liikmeile, kes pole veel tasunud tellimishinda — 50 snt.

Trükitud 11. märtsil 1937. a.

Toimetuse aadress: Tartu, Tähe 77.3

Vastutavtoimetaja Joh. K ä i s.

Väljaandja Ü. K. Ü. «Õpetaja», Tallinn, Pühavaimu, 11.

Kirjastus o.-ü. „Täht“ trükikoda Võrus 1937.